

- Essence and evaluation. *Financial Criminology*, 24(4), 860–876.
<https://doi.org/10.24891/fc.24.4.860>
- Garcia, V. A., Meseguer, J. A., Ortiz, L. P., & Tuesta, D. (2017). *Infrastructure and economic growth from a meta-analysis approach: do all roads lead to Rome?* (BBVA Working Paper 17/07). BBVA. https://www.bbva-research.com/wp-content/uploads/2017/04/WP_Infraestructura_ENG.pdf
- King, R. G., & Levine, R. (1993). Finance and Growth: Schumpeter Might Be Right. *The Quarterly Journal of Economics*, 108(3), 717–737.
<https://doi.org/10.2307/2118406>
- Kovtoniuk, K. V. (2010). Teoretychni aspekty vyznachennia poniattia «finansovy prostir» [Theoretical aspects of defining the concept of "financial space"]. *Vcheni zapysky*, (22), 33–43. https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/kovtoniuk_0024.pdf
- Kurmanova, L. R., Kurbanova, L. Kh., Kurmanova, D. A., & Khabibullin, R. G. (2019). Role of Financial And Credit Institutions in the Regional Economic Development. *Social and Cultural Transformations in the Context of Modern Globalism*.
<https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.03.02.114>
- Levine, R. (2004). *Finance and Growth: Theory and Evidence* (Working Paper No. 10766). National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w10766/w10766.pdf
- Mankiw, N. G., Romer, D., & Weil, D. N. (1992). A Contribution to the Empirics of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 107(2), 407–437.
<https://doi.org/10.2307/2118477>
- McKinnon, R. I. (1973). *Money and Capital in Economic Development*. Brookings Institution, Washington, DC.
- Nogueira De Moraes, L., Belchior Silva Moreira, T., & de Moura Cunha, G. H. (2022). Economic Growth and Financial Development – A Regional Analysis. *Revista Baru – Revista Brasileira de Assuntos Regionais e Urbanos*, 9(1).
<https://doi.org/10.18224/baru.v9i1.12771>
- Popov, A. (2018). Evidence on finance and economic growth. In *Handbook of Finance and Development* (p. 63–104). Edward Elgar, Cheltenham.
<https://doi.org/10.4337/9781785360510.00009>
- Schwartz, G., et al. (Eds.). (2020). *Well Spent. How Strong Infrastructure Governance Can End Waste in Public Investment*. International Monetary Fund, Washington, DC.
<https://doi.org/10.5089/9781513511818.071>
- Storonianska, I. Z., & Benovska, L. Ya. (2023). Osoblyvosti investytsiino-kredytnoho zabezpechennia rozvytku rehioniv v umovakh viiny [Features of investment and credit support for regional development in wartime conditions]. *Biznes Inform*, (5), 53–59.
<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-5-53-59>
- Tytarenko, T. M. (2001). Prostorovi faktory formuvannia rehionalnoi polityky v Ukraini [Spatial factors of regional policy formation in Ukraine]. *Trybuna*, (11–12), 16–20.
- Vovkanych, S. Y. (2009). Ekonomichniy prostir v intehratsiinii stratehii rozvytku Ukrainy: teoretyko-metodolohichniy aspekt [Economic space in the integration strategy of Ukraine's development: theoretical and methodological aspect]. *Rehionalna ekonomika*, (3), 16–26. http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2009_3_4

УДК 364.013:336.567.22

JEL: G22; H53; H55; I38

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-418-426>

СОЦІАЛЬНІ ТРАНСФЕРТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

©2025 БУЛАВИНЕЦЬ О. В.

УДК 364.013:336.567.22

JEL: G22; H53; H55; I38

Булавинець О. В. Соціальні трансфери як інструмент підвищення ефективності системи соціального страхування

У сучасних умовах трансформації соціально-економічних систем питання підвищення ефективності механізмів соціального захисту населення набуває особливої актуальності. Зростання соціальних ризиків, пов'язаних із нестабільністю ринку праці, демографічним старінням, воєнними викликами та посиленням нерівності доходів, зумовлює необхідність перегляду ролі держави в забезпеченні соціальної безпеки громадян. У цьому контексті система соціального страхування розглядається не лише як інституційна основа перерозподілу ресурсів, а й як ключовий елемент формування соціальної стійкості суспільства. Саме тому метою представленої роботи є визначення особливостей соціальних трансфертів у контексті інструментарію підвищення ефективності системи соціального страхування. Основні методи, використані в дослідженні: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівняння та зіставлення, логічний метод, метод узагальнення та графічно-табличний метод для представлення результатів більш наочно. У роботі акцентовано увагу на те, що одним із найбільш дієвих інструментів підтримки соціальної стабільності є соціальні трансфери як грошові чи натуральні виплати, спрямовані на компенсацію втрат доходів окремих груп населення. Їх значення виходить далеко за межі звичайних соціальних виплат, адже трансфери виступають механізмом забезпечення економічної рівноваги, стимулювання внутрішнього попиту та запобігання соціальній маргіналізації. Ефективне поєднання інструментів соціального страхування із системою соціальних трансфертів дає змогу не лише підвищити адресність допомоги, а й оптимізувати витрати державного бюджету. Про-

ведене дослідження дозволяє стверджувати, що соціальні трансферти є важливою складовою механізму соціального страхування, здатною істотно підвищувати його результативність за умов належної організації, адресності та прозорості розподілу ресурсів. Ефективність системи соціального страхування значною мірою залежить від узгодженості між обсягами трансфертів, джерелами їх фінансування та реальними соціально-економічними потребами населення. Саме від цього залежить рівень довіри громадян до інститутів соціального захисту, соціальна стабільність і можливість забезпечення сталого розвитку суспільства.

Ключові слова: публічні фінанси, система публічних фінансів, соціальні трансферти, ефективність, бюджет, ефективність соціального забезпечення, фінансове забезпечення, фінанси, страхування, соціальне забезпечення, система соціального забезпечення, соціальне страхування.

Табл.: 3. Формул.: 5. Бібл.: 25.

Булавинець Олександр Васильович – кандидат економічних наук, докторант кафедри фінансів імені С. І. Юрія, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: olexandr.bulavynets@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8695-5644>

UDC 364.013:336.567.22

JEL: G22; H53; H55; I38

Bulavynets O. V. Social Transfers as a Tool to Enhance the Efficiency of the Social Insurance System

In the modern context of the transformation of socioeconomic systems, the issue of increasing the efficiency of social protection mechanisms for the population has become particularly pressing. The rise in social risks associated with labor market instability, demographic aging, military challenges, and increasing income inequality necessitates a reassessment of the State's role in ensuring citizens' social security. In this context, the social insurance system is seen not only as an institutional foundation for resource redistribution but also as a key element in building the social resilience of society. Therefore, the aim of this study is to determine the characteristics of social transfers in the context of tools for enhancing the efficiency of the social insurance system. The main methods used in the study are analysis and synthesis, induction and deduction, comparison and juxtaposition, the logical method, the method of generalization, and the graphical-tabular method for a clearer presentation of results. The work emphasizes that one of the most effective tools for maintaining social stability is social transfers, in the form of cash or in-kind payments designed to compensate for income losses among certain population groups. Their importance extends far beyond ordinary social payments, as transfers serve as a mechanism for ensuring economic equilibrium, stimulating domestic demand, and preventing social marginalization. An efficient combination of social insurance tools with the social transfer system enables not only improved targeting of assistance but also the optimization of State budget expenditures. The carried out study allows us to state that social transfers are an important component of the social insurance mechanism, capable of significantly improving its effectiveness, provided that the distribution of resources is properly organized, targeted, and transparent. The efficiency of the social insurance system largely depends on the consistency between the volume of transfers, their funding sources, and the actual socioeconomic needs of the population. This, in turn, determines the level of citizens' trust in social protection institutions, social stability, and the potential to ensure sustainable societal development.

Keywords: public finance, public finance system, social transfers, efficiency, budget, social security efficiency, financial provision, finance, insurance, social security, social security system, social insurance.

Tabl.: 3. Formulae: 5. Bibl.: 25.

Bulavynets Oleksandr V. – PhD (Economics), Candidate on Doctor Degree of the Department of Finance named after S. I. Yurii, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: olexandr.bulavynets@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8695-5644>

В умовах зростання соціальної напруги, структурних змін на ринку праці, воєнних викликів і масштабних міграційних процесів особливої ваги набуває питання забезпечення соціальної безпеки населення. Ефективна система соціального страхування є одним із ключових інструментів державної політики, спрямованих на пом'якшення наслідків соціальних ризиків, зниження рівня бідності та підтримку економічної стабільності.

Разом із тим, практика функціонування системи соціального страхування в Україні свідчить про низку проблем: недостатній рівень охоплення населення, фрагментарність управлінських рішень, надмірну бюрократизацію процесів, дисбаланс між внесками та виплатами. У таких умовах соціальні трансферти виступають не лише механізмом компенсування, а й потенційним інструментом підвищення ефективності системи соціального страхування загалом. Їх призначення полягає в перерозподілі фінансових ресурсів між державою

та домогосподарствами для згладжування дохідних диспропорцій, підтримки соціально вразливих груп і стимулювання соціальної інтеграції [14; 20].

Соціальні трансферти мають подвійну природу: з одного боку, вони є важливим елементом соціальної політики, що забезпечує реалізацію принципів соціальної справедливості, з іншого – є інструментом економічного впливу, який здатен підтримувати внутрішній попит, сприяти зайнятості та формувати людський капітал. У світовій практиці соціальні трансферти дедалі частіше розглядаються в контексті переходу від моделі «пасивного утримання» до моделі «активної соціальної підтримки», що передбачає поєднання соціальної допомоги з механізмами самореалізації та професійної активності громадян.

В Україні питання ефективності соціальних трансфертів набуває особливого значення в період відновлення економіки та реформування системи

соціального страхування. Незважаючи на значні бюджетні витрати, результативність використання цих коштів залишається недостатньою. Часто соціальні виплати не досягають тих груп, які їх найбільше потребують, що свідчить про недосконалість механізмів адресності та контролю. Крім того, взаємодія між фондами соціального страхування, державними органами та місцевими громадами потребує суттєвого перегляду з огляду на необхідність підвищення прозорості, координації та ефективності розподілу ресурсів.

Наведене дозволяє актуалізувати представлену тему дослідження, а через динамічні зміни сьогодення визначити його окремий вектор для уточнення.

Дослідження ролі соціальних трансфертів у системі соціального страхування має не лише теоретичне, а й прикладне значення. Воно спрямоване на пошук шляхів удосконалення соціально-фінансових механізмів, які забезпечують баланс між економічною доцільністю та соціальною справедливістю, що є ключовим чинником сталого розвитку суспільства. Саме тому представлена проблематика знайшла своє відображення в роботах багатьох учених та економістів. Так, питання системи публічних фінансів та їх впливу на окремі елементи соціальної сфери в умовах трансформаційних змін сьогодення, а також цифрових трансформацій, представлені в роботах Ачілової К. [1], Дамона Дж. [2], Десятнюк О. [3; 4; 9; 13; 14], Гавкалової Н. [5], Кізіми Т. [6], Крисоватого А. [4; 8; 9; 14; 20; 21], Рубманна М. [11], Возняк Г. [12] та інших.

Окремі питання розвитку соціальних трансфертів, соціального забезпечення та в цілому розвитку соціальної сфери та її окремих напрямів представлені в роботах Комарової О. [7], Куйбіди В. [10], Кириленко О. [4; 15–18], Клименко А. [19], Мальованого М. [22; 23], Мульської О. [24], Огінської А. [25] та інших.

Ці роботи вказують на широкий інтерес до представленої проблематики та дають можливість сформувати окремий вектор для здійснення уточнюючих досліджень через динамічні зміни економічного простору сьогодення.

Метою представленої роботи є визначення особливостей соціальних трансфертів у контексті інструментарію підвищення ефективності системи соціального страхування.

Система соціального страхування посідає центральне місце у структурі соціальної політики будь-якої держави, адже саме вона забезпечує механізм захисту громадян від основних соціальних ризиків, пов'язаних із втратою працездатності, хворобою, безробіттям, старістю

чи нещасними випадками. Її сутність полягає в солідарному перерозподілі фінансових ресурсів між членами суспільства з метою збереження соціальної стабільності та забезпечення гідного рівня життя для кожного. Соціальне страхування виступає не лише фінансовим інструментом компенсації втрат доходів, а й важливим елементом соціальної справедливості, який відображає рівень соціальної зрілості та гуманістичних орієнтирів держави.

Саме тому необхідно зауважити, що соціальне страхування, з одного боку, є частиною системи державного управління соціальною сферою, а з іншого – виконує функції економічного регулятора, що впливає на ринок праці, рівень добробуту та соціальну мобільність населення. Від того, наскільки ефективно організовано систему страхових фондів, залежить здатність держави гарантувати соціальну безпеку та протидіяти зростанню нерівності.

Звертаючись до історичного екскурсу, зауважимо, що ідея соціального страхування виникла як відповідь на потребу в колективному захисті від життєвих ризиків, що перевищують індивідуальні можливості людини. У міру розвитку суспільства представлена концепція набула інституційного оформлення через створення спеціальних фондів, чітке визначення страхових внесків, прав і гарантій застрахованих осіб [23]. Сьогодні соціальне страхування розглядається як форма суспільного договору, у межах якого кожен громадянин бере участь у фінансуванні спільного фонду взаємодопомоги, отримуючи взаємін захист у разі настання визначених соціальних ризиків. Так, система соціального страхування є багаторівневою структурою, що поєднує економічні, правові та організаційні елементи, спрямовані на забезпечення соціальної стабільності та зниження впливу життєвих ризиків на добробут громадян. Її ефективність залежить від узгодженої взаємодії ключових складових, кожна з яких виконує власні функції, але водночас тісно пов'язана з іншими елементами системи. Саме тому в *табл. 1* представимо складові системи соціального страхування.

Отже, система соціального страхування являє собою комплекс взаємопов'язаних компонентів, що функціонують на принципах солідарності, обов'язковості, цільового використання коштів і державного гарантування. Її результативність визначається не лише розміром фінансових ресурсів, а й узгодженістю правових, інституційних і соціально-економічних механізмів, які забезпечують реалізацію права громадян на соціальний захист.

Також можна зауважити, що соціальні трансферти є одним із ключових елементів системи соціального захисту, який забезпечує перерозподіл

Складові системи соціального страхування

Складова	Опис
Нормативно-правова основа	Належать закони, кодекси, підзаконні акти, міжнародні угоди та нормативи, які регулюють порядок формування страхових фондів, розміри внесків, права та обов'язки учасників, а також процедури отримання страхових виплат. Правова база забезпечує стабільність системи, запобігає зловживанням і гарантує дотримання принципів справедливості та солідарності
Фінансово-економічний механізм	Основу становлять страхові внески працівників, роботодавців і держави, що спрямовуються до спеціальних фондів. Ефективність залежить від прозорості фінансових потоків, стабільності надходжень і збалансованості між доходами та видатками фондів
Організаційно-інституційна структура	Охоплює систему державних і недержавних інституцій, які забезпечують функціонування соціального страхування
Страхові ризики та види страхування	Основними видами є пенсійне страхування, страхування на випадок безробіття, тимчасової непрацездатності, нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а також медичне страхування
Соціально-демографічна основа	Демографічна рівновага між платниками внесків і отримувачами допомоги є необхідною умовою фінансової стійкості системи
Контрольно-аналітична підсистема	Забезпечує контроль за використанням коштів, виявлення порушень і прийняття управлінських рішень на основі достовірних даних. Розвиток цифрових технологій створює можливості для прозорого адміністрування страхових виплат, автоматизації розрахунків і формування єдиних інформаційних баз

Джерело: сформовано на основі [15; 16; 23].

фінансових ресурсів між державою та громадянами з метою компенсації соціальних ризиків і підтримки добробуту населення. У межах системи соціального страхування вони виконують функцію фінансового посередника, спрямованого на відновлення або збереження рівня доходів осіб, які тимчасово чи постійно втратили здатність до самозабезпечення [23]. На відміну від загальних державних субсидій чи пільг, соціальні трансферти у страхових системах мають чітко визначену мету, механізм фінансування та коло отримувачів.

Однією з головних особливостей соціальних трансфертів є їх страхова природа. Вони базуються на принципі взаємної відповідальності: застрахована особа сплачує внески до спільного фонду, а в разі настання певного соціального ризику отримує матеріальну підтримку [7; 10]. Такий підхід формує відчуття причетності та стимулює легальну зайнятість, оскільки участь у системі соціального страхування безпосередньо пов'язана з правом на отримання трансфертів.

Другою важливою рисою є цільовий характер використання коштів. Соціальні трансферти мають бути спрямовані виключно на задоволення потреб, що виникають у результаті конкретних со-

ціальних ризиків: хвороби, безробіття, нещасного випадку, інвалідності чи старості. Така цільова спрямованість дозволяє уникати неефективного використання ресурсів і водночас підтримує адресність допомоги [10].

Також особливістю соціальних трансфертів є солідарність і перерозподільна функція. Соціальні трансферти акумулюють внески великої кількості учасників системи, а потім перерозподіляють ці кошти на користь тих, хто тимчасово перебуває у складній життєвій ситуації. Таким чином реалізується принцип соціальної взаємодопомоги, який є фундаментом страхових відносин. Соціальні трансферти також мають економічну стабілізаційну роль. У періоди економічних спадів або криз вони підтримують купівельну спроможність населення, що, своєю чергою, стимулює внутрішній попит і зменшує негативні наслідки безробіття.

Особливої уваги заслуговує інституційна організація соціальних трансфертів. Вона передбачає участь як державних, так і недержавних структур, що адмініструють страхові програми, забезпечують збір внесків, облік учасників і нарахування виплат. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від рівня цифровізації, прозорості фінан-

сових потоків і взаємодії між фондами соціального страхування.

Отже, соціальні трансферти в системі соціального страхування поєднують риси економічного та соціального інструменту. Вони забезпечують реалізацію принципів солідарності, стабільності та справедливості, а також створюють фінансові умови для захисту громадян у періоди соціальної вразливості.

Так, у *табл. 2* представимо порівняння соціальних трансфертів та інших інструментів соціального страхування.

Таким чином, ефективність системи соціального страхування визначається її здатністю

забезпечувати стабільний соціальний захист громадян при раціональному використанні фінансових ресурсів. В умовах економічної нестабільності та обмеженості бюджетних коштів актуальним є пошук таких інструментів, які б підвищували результативність і адресність соціальних виплат без зростання фінансового навантаження на державу. Одним із таких інструментів виступають соціальні трансферти, що за умови раціонального управління можуть стати базою для оптимізації всієї системи соціального страхування.

Представлене вище дає змогу запропонувати методичний підхід щодо підвищення ефективності системи соціального страхування на основі соціальних трансфертів, який ґрунтується на поєднанні

Таблиця 2

Порівняльна характеристика соціальних трансфертів та інших інструментів соціального страхування

Критерій порівняння	Соціальні трансферти	Інші інструменти соціального страхування (пенсійне, медичне, страхування від безробіття, нещасних випадків тощо)
Економічна сутність	Безоплатне надання фінансових ресурсів громадянам для компенсації соціальних ризиків або втрат доходу	Формування страхових фондів за рахунок внесків, із подальшою виплатою компенсацій у разі настання страхового випадку
Джерела фінансування	Переважно державний бюджет, місцеві бюджети, міжнародна допомога	Обов'язкові страхові внески працівників, роботодавців і частково держави
Характер участі громадян	Пасивний – отримувач допомоги не завжди є платником; участь не обов'язкова	Активний – участь передбачає регулярні внески, що формують право на страхові виплати
Мета застосування	Тимчасова або постійна підтримка доходів соціально вразливих груп населення	Забезпечення матеріального захисту в разі втрати працездатності, хвороби, нещасного випадку чи виходу на пенсію
Принцип розподілу коштів	Перерозподіл від платників податків до отримувачів допомоги; ґрунтується на принципі соціальної солідарності	Перерозподіл усередині кола застрахованих осіб
Адресність допомоги	Висока або середня – залежить від системи моніторингу та критеріїв потреби	Висока – виплати здійснюються лише в разі документально підтвердженого страхового випадку
Сфера охоплення	Широка – включає малозабезпечених, безробітних, багатодітних, внутрішньо переміщених осіб тощо	Обмежена колом осіб, які беруть участь у системі соціального страхування
Тривалість дії	Переважно коротко- або середньострокова, залежно від соціальної ситуації та державної політики	Довгострокова, пов'язана з періодом трудової діяльності та накопиченням страхового стажу
Рівень державного контролю	Високий, фінансується з бюджету та пов'язаний із соціальною політикою уряду	Здійснюється через спеціалізовані страхові фонди з чітко визначеними повноваженнями
Вплив на економіку	Сприяє підтриманню споживчого попиту, але може збільшувати навантаження на бюджет	Забезпечує фінансову стабільність соціальної системи, сприяє легалізації зайнятості та формуванню людського капіталу
Основні ризики	Надмірна бюджетна залежність, неадресність допомоги, ризик утриманських настроїв	Недостатній рівень внесків, демографічні дисбаланси, ризики дефіциту фондів

Джерело: сформовано автором.

принципів адресності, прозорості, інтеграції та соціальної відповідальності. Його сутність полягає у створенні єдиного механізму розподілу страхових і трансфертних ресурсів, який забезпечує справедливе та обґрунтоване спрямування допомоги тим, хто її дійсно потребує. Саме тому в табл. 3 представимо основні складові запропонованого підходу.

Nt – загальна кількість осіб, що підлягають соціальному страхуванню.

При цьому, чим ближче CR до 100%, тим ширше охоплення системи.

2. *Коефіцієнт адресності* – визначає, яка частка виплат дійсно спрямована на осіб із підтвердженою потребою:

Таблиця 3

Складові методичного підходу щодо підвищення ефективності системи соціального страхування з урахуванням соціальних трансфертів

Складова	Опис
Принцип адресності та цифрової ідентифікації отримувачів	Використання цифрових платформ, єдиних реєстрів застрахованих осіб і системи «соціального профілю» дає змогу точно визначати рівень потреби громадянина та запобігати дублюванню виплат
Інтеграція соціальних трансфертів із страховими механізмами	Сприяє соціальній інклюзії, забезпечуючи доступ до страхового захисту для осіб, які не можуть робити внески в повному обсязі
Розвиток механізмів моніторингу та оцінки результативності	Необхідним компонентом підвищення ефективності є створення системи моніторингу соціальних трансфертів, яка базується на кількісних і якісних індикаторах. До таких показників можна віднести рівень охоплення населення, частку адресних виплат, коефіцієнт повернення в систему страхових внесків, а також соціально-економічний ефект від реалізації програм
Принцип фінансової стійкості та диверсифікації джерел фінансування	Важливо забезпечити можливість акумулювання частини коштів у спеціальних стабілізаційних фондах, що використовуватимуться у кризові періоди
Підвищення прозорості та соціальної відповідальності	Відкритість даних про обсяги, напрями та результати використання трансфертів сприяє підвищенню довіри населення до системи соціального страхування. Громадський контроль, публічні звіти та впровадження електронних сервісів забезпечують прозорість і мінімізують ризики корупційних зловживань

Джерело: сформовано автором.

Отже, представлений підхід до підвищення ефективності системи соціального страхування на основі соціальних трансфертів передбачає перехід від фрагментарного фінансування до інтегрованої, гнучкої та прозорої моделі управління соціальними ресурсами. Поєднання технологічних інновацій, адресних механізмів підтримки та принципів фінансової відповідальності дозволяє створити більш стійку та справедливую систему, здатну ефективно реагувати на сучасні соціальні виклики.

Ефективність системи соціального страхування на основі соціальних трансфертів можна формалізувати через коефіцієнти покриття, адресності, результативності та фінансової стійкості. Наведемо базову модель, яка дозволяє оцінювати ефективність на макро- та мікрорівнях.

1. *Коефіцієнт охоплення* – показує частку населення, яке реально отримує підтримку через соціальні трансферти.

$$CR = Nr / Nt \cdot 100\%,$$

де Nr – кількість осіб, що отримали трансферти;

$$TE = \frac{\sum_{i=1}^{Nr} B_i^{eligible}}{\sum_{i=1}^{Nr} B_i^{total}},$$

де $B_i^{eligible}$ – виплати тим, хто відповідає критеріям отримання допомоги;

B_i^{total} – загальна сума виплат;

Nr – кількість отримувачів.

Високий коефіцієнт TE свідчить про точне спрямування трансфертів і ефективність адресного підходу.

3. *Коефіцієнт економічної ефективності* – відображає відношення соціального ефекту трансфертів до витрат на їх реалізацію:

$$EE = \frac{\sum_{i=1}^{Nr} Si}{\sum_{i=1}^{Nr} B_i^{total} + Ca},$$

де Si – соціальний ефект для отримувача i (наприклад, приріст доходу, уникнення бідності, покращення здоров'я);

B_i^{total} – виплати;

Ca – адміністративні витрати на нарахування та контроль трансфертів.

Чим більше EE , тим ефективніше використання ресурсів.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості – визначає здатність системи фінансувати трансферти без дефіциту:

$$FS = \frac{F_{in}}{F_{out}} \downarrow \cdot 100\%,$$

де F_{in} – надходження до страхових фондів (внески, державні трансферти, інші джерела);

F_{out} – сукупні виплати соціальних трансфертів та страхових компенсацій.

$FS > 100\%$ – система накопичувальна та стійка;

$FS = 100\%$ – система збалансована;

$FS < 100\%$ – існує ризик дефіциту фондів.

5. Інтегральний показник ефективності – для комплексної оцінки можна застосувати інтегральний показник, який враховує всі ключові аспекти:

$$OEI = \alpha \cdot CR + \beta \cdot TE + \gamma \cdot EE + \delta \cdot FS,$$

де $\alpha, \beta, \gamma, \delta$ – вагові коефіцієнти (сума = 1), що відображають пріоритетність кожного показника;

OEI може бути від 0 до 100%, де більші значення свідчать про вищу ефективність системи.

За допомогою представленої моделі можна порівнювати різні сценарії політики соціальних трансфертів, оцінювати ефект зміни розміру виплат, охоплення чи механізмів адресності. Також модель придатна для аналізу динаміки ефективності системи в часі та проведення симуляцій економічного впливу на бюджет.

Таким чином, соціальні трансферти можна розглядати як багатофункціональний інструмент підвищення ефективності системи соціального страхування, який забезпечує збалансованість між соціальними зобов'язаннями держави та її фінансовими можливостями. Вони не лише зменшують соціальну нерівність, а й створюють умови для формування відповідальної, стійкої та економічно активної спільноти громадян. Саме поєднання економічної доцільності та соціальної спрямованості трансфертної політики має стати стратегічною основою розвитку національної системи соціального страхування в Україні.

Доведено, що соціальні трансферти виконують не лише компенсаторну, а й стимулюючу функцію, оскільки сприяють підтримці внутрішнього попиту, зменшенню соціальної напруги, інтеграції вразливих груп населення в систему суспільних відносин. Вони є ефективним інструментом згладжування економічних диспропорцій, особливо у кризових умовах, коли зростає ризик безробіття та зниження доходів населення. Водночас їх результативність

безпосередньо залежить від якості адміністрування, наявності чітких критеріїв визначення потреби та забезпечення прозорості фінансових потоків.

Підвищення ефективності соціального страхування на основі соціальних трансфертів передбачає інтеграцію цифрових технологій, запровадження єдиних реєстрів отримувачів, посилення адресності допомоги та модернізацію управлінських підходів у діяльності державних фондів. Важливим напрямом реформування є перехід від переважно розподільчої до комбінованої моделі, у якій соціальні трансферти поєднуються зі страховими та накопичувальними елементами, що забезпечує фінансову стабільність і соціальну справедливість. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Achilova K. E. The impact of digital technologies of public financial management: efficiency analysis and development prospects. *Science and Innovation*. 2024. Vol. 3. Iss. 3. P. 207–213. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10900648>
2. Damon J. The socio-economic impact of social security. Geneva: International Social Security Association, 2016. 42 p. URL: https://www.issa.int/sites/default/files/documents/publications/2-ISSA_SEISS-205770.pdf
3. Desyatnyuk O., Naumenko M., Lytovchenko I., Beke-tov O. Impact of Digitalization on International Financial Security in Conditions of Sustainable Development. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*. 2024. Vol. 19. No. 1. P. 104–114. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.5325>
4. Desyatnyuk O., Krysovaty A., Ptashchenko O., Kyrylenko O. Financial Security in the Conditions of Globalisation: Strategies and Mechanisms for the Protection of National Interests. *Economic Affairs*. 2024. Vol. 69. Spec. Iss. P. 261–268. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1.2024.27>
5. Gavkalova N., Akimova L., Zilinska A. et al. Functioning of United Territorial Communities and Identifications of Main Problems of Organisational Support of Local Budget Management. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2022. Vol. 2. P. 107–117. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3708>
6. Kizyma T. O., Lobodina Z. M., Khamyha Yu. Ya. Fraud with Financial Resources of the State: Types and Effect on the Shadow Economy. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. Вип. 2. С. 355–363. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/fd977fba-2dff-4fa4-9181-ceab0f17379f/content>
7. Комарова О. О. Функціональне призначення соціальних трансфертів в умовах трансформації суспільства. *Соціальна політика*. 2008. № 3. С. 75–82. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2008.03.075>
8. Krysovaty A., Ptashchenko O., Kurtsev O., Arutyunyan O. The Concept of Inclusive Economy as a

- Component of Sustainable Development. *Problemy Ekonomizacji/Problems of Sustainable Development*. 2024. Vol. 19. No. 1. P. 164–172.
DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.5755>
9. Krysovatyi A., Desyatnyuk O., Ptashchenko O. Digital Innovations and their Ramifications for Financial and State Security. *African Journal of Applied Research*. 2024. Vol. 10. No. 1. P. 431–441.
DOI: <https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>
 10. Kuybida V., Savitska S., Shkoda M. et al. Methodology of development of social investment projects for the economy: legal aspects. *Journal of Law and Sustainable Development*. 2023. Vol. 11. No. 4.
DOI: <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i4.902>
 11. Industry 4.0: The Future of Productivity and Growth in Manufacturing Industries / Rüßmann M., Lorenz M., Gerbert P. et al. The Boston Consulting Group. Inc., 2015. URL: https://web-assets.bcg.com/img-src/Industry_40_Future_of_Productivity_April_2015_tcm9-61694.pdf
 12. Возняк Г., Дмитрик О. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. *Світ фінансів*. 2022. № 2. С. 70–80.
DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2022.02.070>
 13. Десятнюк О., Горват Т. Регулювання фінансової діяльності підприємств в умовах воєнної економіки: поточний стан та прогнози. *Світ фінансів*. 2023. № 2. С. 45–55.
DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2023.02.045>
 14. Десятнюк О. М., Крисоватий А. І., Птащенко О. В. Розвиток фінансового інструментарію бізнесу в умовах цифрової інклюзії. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 6. С. 28–37.
DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.6.3>
 15. Кириленко О., Жадан О. Підвищення прозорості та обґрунтованості використання бюджетних коштів. *Світ фінансів*. 2021. № 3. С. 23–37.
DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2021.03.023>
 16. Кириленко О. П., Сидорчук А. А. Забезпечення фінансової стійкості домогосподарств в умовах воєнного стану. *Світ фінансів*. 2023. № 4. С. 68–83.
DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2023.04.068>
 17. Кириленко О. П., Кириленко С. В. Інклюзивний розвиток територіальних громад в умовах новітніх викликів. *Інклюзивна економіка*. 2024. № 3. С. 39–46.
DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.5-6
 18. Сидорчук А. А., Кириленко О. П. Поняття та оцінка інвестиційного потенціалу домогосподарств. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2022. № 1. С. 5–11.
DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.1.43.2022.450>
 19. Клименко А. Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України: окремі аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2017. Вип. 2. С. 1–10. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/765cc5a1-3bad-4ca8-b165-b7c1ecf3b51d/content>
 20. Крисоватий А. Воєнні реалії фінансового простору публічних фінансів України. *Світ фінансів*. 2023. № 1. С. 8–30.
DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2023.01.008>
 21. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків: монографія / за наук. ред. А. І. Крисоватого, О. М. Сохацької. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. 480 с.
 22. Мальований М. І. Теоретичні основи забезпечення соціального захисту. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 5/1. С. 174–185. URL: <https://dspace.udau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ea3e21d-ff0e-43a1-8fd6-f43f87cfa86c/content>
 23. Мальований М. І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: монографія. Умань: СПД Сочінський, 2016. 496 с.
 24. Мульська О. Фінансова стійкість домогосподарств і територіальних громад в умовах економічної нестабільності: чутливість до економічного поступу території. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 2. С. 155–168.
DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2023.02.155>
 25. Огінська А. Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретико-концептуальний зріз. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 131–136. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/29.pdf

REFERENCES

- Achilova, K. E. (2024). The impact of digital technologies of public financial management: efficiency analysis and development prospects. *Science and Innovation*, 3(3), 207–213.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10900648>
- Damon, J. (2016). *The socio-economic impact of social security*. International Social Security Association, Geneva. https://www.issa.int/sites/default/files/documents/publications/2-ISSA_SEISS-205770.pdf
- Desiatniuk, O., & Horvat, T. (2023). Rehulivannia finansovoi diialnosti pidpriemstv v umovakh voiennoi ekonomiky: potochnyi stan ta prohnozy [Regulation of financial activities of enterprises in a war economy: current state and forecasts]. *Svit finansiv* [World of Finance], (2), 45–55.
<https://doi.org/10.35774/sf2023.02.045>
- Desiatniuk, O. M., Krysovatiy, A. I., & Ptashchenko, O. V. (2023). Rozvytok finansovoho instrumentarii biznesu v umovakh tsyfrovoy inkluzii [Development of business financial instruments in conditions of digital inclusion]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen* [Journal of Strategic Economic Research], (6), 28–37.
<https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.6.3>
- Desyatnyuk, O., Krysovaty, A., Ptashchenko, O., & Kyrylenko, O. (2024). Financial Security in the Conditions of Globalisation: Strategies and Mechanisms for the Protection of National Interests. *Economic Affairs*, 69(Spec. Iss.), 261–268.
<https://doi.org/10.46852/0424-2513.1.2024.27>

- Desyatnyuk, O., Naumenko, M., Lytovchenko, I., & Beke-
tov, O. (2024). Impact of Digitalization on Interna-
tional Financial Security in Conditions of Sustainable
Development. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sus-
tainable Development*, 19(1), 104–114.
<https://doi.org/10.35784/preko.5325>
- Gavkalova, N., Akimova, L., Zilinska, A., et al. (2022). Func-
tioning of United Territorial Communities and Identi-
fications of Main Problems of Organisational Support
of Local Budget Management. *Financial and Credit Ac-
tivity: Problems of Theory and Practice*, 2(43), 107–117.
<https://doi.org/10.55643/fcaptop.2.43.2022.3708>
- Kizyma, T. O., Lobodina, Z. M., & Khamyha, Yu. Ya. (2019).
Fraud with Financial Resources of the State: Types and
Effect on the Shadow Economy. *Finansovo-kredytna
diialnist: problemy teorii ta praktyky* [Financial and
credit activity: problems of theory and practice], (2),
355–363. [https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/fd977fba-2dff-4fa4-9181-ceab0f17379f/
content](https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/fd977fba-2dff-4fa4-9181-ceab0f17379f/content)
- Klymenko, A. L. (2017). Sotsialnyi zakhyst i sotsialne zabez-
pechennia v umovakh yevrointehratsii Ukrainy: okremi
aspekty [Social protection and social security in the
context of Ukraine's European integration: selected
aspects]. *Teoriia i praktyka pravoznavstva* [Theory and
Practice of Jurisprudence], (2), 1–10. [https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/765cc5a1-
3bad-4ca8-b165-b7c1ecf3b51d/content](https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/765cc5a1-3bad-4ca8-b165-b7c1ecf3b51d/content)
- Komarova, O. (2009). Functional purpose of social trans-
fers under the conditions of transformation societies.
Social policy, (3), 75–82.
- Krysovatyi, A. (2023). Voienni realii fiskalnoho prostoru
publichnykh finansiv Ukrainy [War realities of the fis-
cal space of public finances in Ukraine]. *Svit finansiv*
[World of Finance], (1), 8–30.
<https://doi.org/10.35774/SF2023.01.008>
- Krysovatyi, A. I., & Sokhatska, O. M. (Eds.). (2018). *Chetverta
promyslova revoliutsiia: zmina napriamiv mizhnarod-
nykh investytsiynykh potokiv* [Fourth Industrial Revolu-
tion: changing directions of international investment
flows]. Osadtsa Yu. V., Ternopil.
- Krysovatyi, A., Desyatnyuk, O., & Ptashchenko, O. (2024).
Digital Innovations and their Ramifications for Finan-
cial and State Security. *African Journal of Applied Re-
search*, 10(1), 431–441.
<https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>
- Krysovatyi, A., Ptashchenko, O., Kurtsev, O., & Arutyun-
yan, O. (2024). The Concept of Inclusive Economy as
a Component of Sustainable Development. *Problemy
Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*,
19(1), 164–172.
<https://doi.org/10.35784/preko.5755>
- Kuybida, V., Savitska, S., Shkoda, M., et al. (2023). Method-
ology of development of social investment projects
for the economy: legal aspects. *Journal of Law and
Sustainable Development*, 11(4), 1–15.
<https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i4.902>
- Kyrylenko, O. P., & Kyrylenko, S. V. (2024). Inkluzyvnyi ro-
zvytok terytorialnykh hromad v umovakh novitnykh
vyklykiv [Inclusive development of territorial com-
munities in the face of new challenges]. *Inkluzyvna
ekonomika* [Inclusive Economy], (3), 39–46.
https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.5-6
- Kyrylenko, O. P., & Sydorchuk, A. A. (2023). Zabezpech-
ennia finansovoi stiiikosti domohospodarstv v umo-
vakh voiennoho stanu [Ensuring financial stability of
households under martial law]. *Svit finansiv* [World of
Finance], (4), 68–83.
<https://doi.org/10.35774/SF2023.04.068>
- Kyrylenko, O., & Zhadan, O. (2021). Pidvyshchennia prozo-
rosti ta obgruntovanosti vykorystannia biudzhetykh
koshtiv [Increasing transparency and justification of
budget funds use]. *Svit finansiv* [World of Finance], (3),
23–37.
<https://doi.org/10.35774/SF2021.03.023>
- Malovanyi, M. I. (2012). Teoretychni osnovy zabezpechen-
nia sotsialnoho zakhystu [Theoretical foundations of
social protection]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn
v Ukraini* [Formation of market relations in Ukraine],
(5/1), 174–185. [https://dspace.udau.edu.ua/server/api/
core/bitstreams/ea3e21d-f0e-43a1-8fd6-f43f87c-
fa86c/content](https://dspace.udau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ea3e21d-f0e-43a1-8fd6-f43f87c-fa86c/content)
- Malovanyi, M. I. (2016). *Finansovi aspekty funktsionuvan-
nia systemy sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini*
[Financial aspects of the functioning of the social pro-
tection system in Ukraine]. SPD Sochynskyi, Uman.
- Mulska, O. (2023). Finansova stiiikist domohospodarstv
i terytorialnykh hromad v umovakh ekonomichnoi
nestabilnosti: chutlyvist do ekonomichnoho postupu
terytorii [Financial stability of households and territo-
rial communities in conditions of economic instabil-
ity: sensitivity to economic progress of the territory].
Svit finansiv [World of Finance], (2), 155–168.
<https://doi.org/10.35774/sf2023.02.155>
- Ohinska, A. Yu. (2018). Sotsialnyi zakhyst naselennia ta
finansovyi mekhanizm yoho realizatsii: teoretyko-
kontseptualnyi zriz [Social protection of the popula-
tion and financial mechanism of its implementation:
theoretical and conceptual view]. *Ekonomika ta der-
zhava* [Economy and State], (4), 131–136. [http://www.
economy.in.ua/pdf/4_2018/29.pdf](http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/29.pdf)
- Rüßmann, M., Lorenz, M., Gerbert, P., et al. (2015). *Industry
4.0: The Future of Productivity and Growth in Manufac-
turing Industries*. The Boston Consulting Group. Inc.,
[https://web-assets.bcg.com/img-src/Industry_40_
Future_of_Productivity_April_2015_tcm9-61694.pdf](https://web-assets.bcg.com/img-src/Industry_40_Future_of_Productivity_April_2015_tcm9-61694.pdf)
- Sydorchuk, A. A., & Kyrylenko, O. P. (2022). Poniattia ta
otsinka investytsiynoho potentsialu domohospo-
darstv [Concept and assessment of investment po-
tential of households]. *Sotsialno-ekonomichni vidno-
syny v tsyfrovomu suspilstvi* [Socio-economic relations
in the digital society], 1(43), 5–11.
<https://doi.org/10.55643/ser.1.43.2022.450>
- Vozniak, H., & Dmytryk, O. (2022). Finansova stabilnist ta
napriamy yii zmitsnennia: keis dlia Ukrainy v umo-
vakh viiny [Financial stability and directions of its
strengthening: a case for Ukraine in conditions of
war]. *Svit finansiv* [World of Finance], (2), 70–80.
<https://doi.org/10.35774/sf2022.02.070>